

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Detmold, Samuel

5565 [1804/1805]

01

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9634

הנה שלחתי אליך ולאמר בוא
הנה ואשלחה אתה אל המלך
לאמר למה באתי מגשור טוב
לי עד אנשים ועתה אראה פני
המלך ואם ישיבי עון והמתני :
(לג) ויבא יואב אל המלך ויגד
לו ויקרא אל אבשלום ויבא אל
המלך וישתחו לו על אפיו
ארצה לפני המלך וישק המלך
לאבשלום :

טו (א) ויהי מאחרי כן ויעש
לו אבשלום מרפבה
וקסים וחמשים איש רצים
לפניו : (ב) והשקים אבשלום
ועמד על יד דרך השער
ויהי פל האיש אשר יהיה לו
ריב לבוא אל המלך למשפט
ויקרא אבשלום אליו ויאמר אי
מזה עיר אתה ויאמר מאחד
שבטי ישראל עבדך :
(ג) ויאמר אליו אבשלום ראה

דברך רשי

טו (א) וחמשים איש וגו' .
כולם נטולי טחול וחקוקי כפות
רגלים : (ב) והשקים אבשלום .
בכל בקר : מ אחד שנטי ישראל עבדך .
משנט

טע איהם : זיה ! איך האכע צו דיר
גשיקט , אונד דיר זאגן לאסן : קאם
צו מיר , איך וויל דיר דעם קעניג זאגן
שיקען , אונד איהם זאגען לאסן :
וואצו בין איך פאן נשור גקאטמן ?
עס וועהרע מיר ליבר , ווען איך גאך
דארט וועהרע . איך מוס אלזא דעם
קעניגס אנגויכט זעהן ; אדר בין איך
שטראפבאר , זא מעגע ער מיך אומ-
ברינגן . (לג) יואב גינג היראויף צום
קעניג , אונד שטעללע עס איהם פאר .
ווארויף דיור אבשלום צו זיך קאממן
לים . ער ערשין פאר דעם קעניג ,
ווארף זיך אויף דאן אנגויכט צור ערדע
הין , אונד דער קעניג קיסטע
אבשלום .

טו (א) ניכט לאנגע נאכהער ,
שאפטע זיך אבשלום וואגען אונד
פפערדעאן , נעכסט פונפציג מאן ,
דיא פאר איהם הערליפען . (ב) ער
שטאנד גוועתנליך פריהצייטיג אויף ,
אונד שטעלטע זיך אן דען וועג , דער
צום טאהרע פיהרט ; ווער נון איינע
שטרייטזאכע האטע , אונד צום קעניג
פאר גריכט וואלטע , דען ריף אבשלום
צו זיך אונד שפראך : אויס וועלכר
שטאט כיוט דוא ? יענר בעשיד איהם
דאן , אויס וועלכם שטאממע ישראל'ס
ער וואר . (ג) דא שפראך אבשלום
צו איהם : זיה ! ריינע ווארטע זינד
גוט

באור

טו (ב) והשכים , כן היה מנהגו בכל
בקר (ד"ק) . על יד דרך השער ,
ר"ל על מקום שם יעברו העוברים לבא אל
שער המלך (ד"ל בג) . אי מזה , כמו
מאזה . (ג) ראה וגו' , אחרי שאתר לו
האיש

גוץ אונד כילליג ; דאך בקעמסט לויא קיין גהער פאן זייטן דעם קעניגס .
 (ד) דאן ריף ער אויס : ווער מיך דאך צום דיכטער אים לאנדע מאכטע ! דאס איין יעדער , דער איינע שטרייט-אדר רעכטס וואכע העטע , צו מיר קע-מע , איך וואלטע איהם גרעכטיגקייט ווידרפאהרן לאסן ! (ה) נאהטע זיך יעמאנד , זיך פאר איהם נידער צו ווערפן , זא שטרעקטע ער זינע הענדע אויס , אומפאסטע אונד קיסטע איהן . (ו) אויף עהנליכע ארט מאכטע ער עס מיט אללן ישראל'ס , דיא צום קעניגע פאר גריכט וואלטען ; אונד שטאהר דאורך דיא הערצן אללר ישראל'ס .
 (ז) עס וואר צו ענדע דעם פירציגסטן יאהרס . דא באט אבשלום דען קעניג : ערלויבע דאך דאס איך נאך חכרון ריוון דארף , ווא איד מיין גליכדע ערפיללן וויל , דאז איך דעם עוויגן צו עהרן גטאהן . (ח) דען

דבריה טובים ונכחים ושמע
 אידלה מאת המלך :
 (ד) ויאמר אבשלום מדישמני
 שפט בארץ ועלי יבוא כל-איש
 אשר יהיה-לו ריב ומשפט
 והצדקתיו : (ה) והיה בקרב
 איש להשתחות לו ושלח את-
 ידו והחזיק לו ונשק לו :
 (ו) ויעש אבשלום בדבר הזה
 לכל-ישרא אשר-יבאו למשפט
 אל-המלך ויגנב אבשלום את-
 לב אנשי ישראל : (ז) והיו
 מקץ ארבעים שנה ויאמר
 אבשלום אל-המלך אלכה
 באנשים את גדרי אשר-

גדרתי ליהודה בחברון :

(ה) כי

רשי

באור

משצט פלוגי : (ד) והצדקתיו .
 זאידוניטיא בקושטא : (ז) מקץ
 ארבעים שנה . שאלו ישראל מלך
 לשמואל נתגלגל דבר מורד והשפלה
 צמלכות : אלכה נא לחברון ואשלם
 את גדרי אמרו רבותי להביא כבשים
 מחברון כי שם

האיש מאיזה עיר הוא שאל לו על דבר הריב
 אשר לו וכאשר ספר לו האיש את דבר
 המשפט , אמר לוראה וגו' , ואע"פ שלא
 נאמר זאת בפירש , אין ספק שכן הי'
 אלא שקינר הכתוב כדרכו . (ד) ועלי ,
 כמו ואלו . והצדקתיו , ת' וזדוניטיא
 בקושטא , וכן מתורגם בל"א . (ה) והחזיק
 לו , כמו בו , וכן לפיכך למחב כמו חבר
 (ד"ק) . (ז) ארבעים שנה , יש בזה
 דעות שונות , וכתב רלב"ג שאלו ארבעים

שנה התחילו מעת כניסת המלכות בישראל . ר"ל מעת המשח שאל , וכן כתב הר"י גאון מעת
 ששאלו להם מלך וכן שנינו בסדר עולם , ואפשר כי בימים ההם נקבע העת הזאת לחשבון השנים ,
 להיותה מפורסמת מאוד , ע"י ההתקדשות ושנו גדול הנתי' בה , להיות מלך בישראל , אשר
 לפנים לא הי' , כמו שהיתה רגיל ג"כ למנות השנים מייחאת מזרים . וכן נהגו שאר עמים
 לקבוע זמן מפורסם וטודע ע"י הזמנות מעשה גדול ונחשב להם , ונקרא (עפאכע) .
 (י) מרגלים

(ח) כִּי־נָדַדְנָדַר עֲבָדָךְ בְּשִׁבְתִּי
 בְּגִשּׁוֹר בְּאֶרֶם לֵאמֹר אִם יִשְׁיב־
 יִשְׁבְּנִי יְהוָה יְרוּשָׁלַם וְעֲבָדְתִּי
 אֶת־יְהוָה : (ט) וַיֹּאמֶר־לֹו
 הַמֶּלֶךְ לֵךְ בְּשָׁלוֹם וַיֵּקֶם וַיֵּלֶךְ
 חֲבֵרוֹנָה : (י) וַיִּשְׁלַח אֲבִישָׁלוֹם
 מִרְגָּלִים בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
 לֵאמֹר בְּשִׁמְעֵכֶם אֶת־קוֹל
 הַשֹּׁפָר וְאִמְרָתָם מֶלֶךְ אֲבִישָׁלוֹם
 בְּחֵבְרוֹן : (יא) וְאֶת־אֲבִישָׁלוֹם
 הִלְכוּ מֵאֲתֵימ אִישׁ מִירוּשָׁלַם
 קָרְאִים וְהַלְכִים לְחֹמֶם וְלֹא

ישוב ק' ידעו
 רש"י

(ח) לען דיין קנעלט האט איין גליכדע
 גטאהן , דא איך צוגשור אין ארם מיך
 אויפהילט , אונד גשפראכען : ווען
 דער עוויגע מיך ווירר נאך ירושלים צו
 ריק ברינגן זאלטע ; זא וויל איך איהם
 דיהנן . (ט) דער קעניג שפראך צו
 איהם : רייזע אין פֿרוין ! דאָ מאַכטע
 ער זיך אויף , אונד רייזטע נאך חברון .
 (י) ער שיקטע אויס שפעהר אין אללע
 שטעטמע ישראל'ס אונד טרוג איהנן
 אויף : זא באַלד איהר דען פּאָווינענע
 שאַלל הערן ווערדט , זא מאַכט בקאַנט :
 אַבשלום איזט צו חברון צום קעניג ער
 נאַנט וואָרדן . (יא) אויס ירושלים
 וואָרן צווייאהונדרט מעננר מיט אבשלום
 גרייזט , ווערלכע איינגעלאדן , אין
 איהרר איינפאלט מיטגינגן , אָהנע פּאָן
 עטוואַס

באור

(ו) מרגלים , לרגל בתחיל' לבאיש ישראל ואם
 יראו כי טובים הם אחריו , יאמרו , נשמעם
 את קול השופר מלך וגו' . כשמעכם וגו' ,
 להבין זאת האיד' הי' אפשר לשמוע קול השופר
 מן חברון בכל שבטי ישראל , כבר העירו
 איהם מעתיקים כי נעשה זאת ע"י הטופים
 שהי' בכל גבול ישראל מעקים למקום , והיו
 להם סמנים בקול השופר אם למלחמה אם
 לשלום אם לאסיפה ואם להכרות דבר אחר .
 ואם הי' לאחד דבר להודיע לכל ישראל , תקע הטופה שהי' בגבול זה , וכאשר נשמע התקיעה
 למרחוק לטופה הקרוב , תקע גם הוא ואז תקע גם השלישי והרביעי , עד שבזמן קצר נשמע
 התקיעה בכל גבול ישראל . (יא) לחמם

מכלל יופי

מז (ג) ראה, על ראוי' הלב : (ה) בקרב , בק"ח , ובמכלל בבא מאריך עם
 ההיר"קאע"פ שאין נקוד פת"ח עם השו"א אתה קורא השו"א כמו שו"א ופת"ח ,
 וכן בפיו הכי"ת מעמדת כגעי' והרי"ש חטופה : (ח) ישוב כתב וקרי ישוב לעון
 ישיבה ובמכלל בשרש שוב כתב ר' יהודה כי נהפך עי"ן הפועל לפ"א הפועל , גם
 יחכן לומר שהיו"ד נוספת כמו שמצינו יקום : וכל הכרתי וכל הפלתי , ה"י וכל
 קשתאי וכל קלעיא , אפשר שהיו משפחו' ידועות בישרא' : ברגלו , פו' בעבורו :
 על פני המלך , כמו לפני המלך : גלה אהה , ענינו מלטול הנוע לבד שאין בו שבי
 ופי'

עטוואס צו וויסן . (יב) אבשלום פֿרֿע-
 שיקטע אויך אחיהופל דען גילוניר ,
 דור'ס גרהיימראהט , אויס ווינער
 שטאָט , נעמליך אויס גלה , וועהרנד
 ער דיא אפֿפֿר פֿרריכטן לים , דיא פֿרֿע-
 שווערונג וואָרד נון שטאַרק , אונד עס
 שלוגען זיך אימער מעהר לייטע צו
 אבשלום . (יג) אינצווישען קאָם
 יעמאַנד אונד בראַכטע דוד דיא נאַכֿ-
 ריכט : „דיא ישראלים זינד פֿיר
 „אבשלום גוינט“ . (יד) דאָ שפראַך
 דוד צו וינר דינרשאַפֿט , דיא בייא
 איהם אין ירושלים וואָרן . מאַכט אויך
 אויף , דאס וויר פֿליהן ; דען זאָנסט
 ווירד פֿיר אונס קיינע רעטונג זיין פֿאַר
 אבשלום . אוילט דאָס וויר פֿאַרט
 קאַמטן ; דען ווען ער אוילטע , אונד
 אונס היר אַנטרעפֿע , זאָ ווירדע ער
 אונס אינס פֿרדערקען שטירצען , אונד
 דיא שטאַט מיט דער שערפֿע דעס
 שווערדס פֿרהעררן . (טו) דיא דינר-
 שאַפֿט דעס קעניגס ערווידערטן דעס
 קעניג : וואצו זיך אונדער קעניגליכער
 נביהטר ענטשליסט , דאצו זינד דינע
 קנעכטע

ידעו פֿלֿדֿבר : (יב) וישלח
 אבשלום את אחיהופל הגילני
 יועץ דוד מעירו מגלה בזבחו
 את הזבחים ויהי הקשר אמין
 והעם הולך וירב את אבשלום :
 (יג) ויבא המגיד אר־דוד לאמר
 הנה לב־איש ישראל אחרי
 אבשלום : (יד) ויאמר דוד
 לכל־עבדיו אשר־אתו
 בירושלם קימו ונכרחה כי לא־
 תהיה לנו פֿליטה מפני אבשלום
 מהרו ללכת פֿן־ימהר והשגנו
 והדיח עלינו את־הרעה והפה
 העיר לפי־חרב : (טו) ויאמרו
 עבדי־המלך א־המלך ככל
 אשר־יבחר אדני המלך הנה
 עבדיך

באור

(יא) לחמם , תמס כאמר על דבר שלם
 בלי חסרון , וכן על שלימות ותאימות הלכ ,
 וזוה הואל ג"כ על שלימות המתשבה והרצון
 שיש לאדם בעשיית דבר מה , ר"ל שכל
 עשייתו רק לתכלית אחד מבלי שום דבר אחר ,
 היסך העושה מעשה בערמה ותחבולה , וזה
 טעם פה , שלא היו הולכים אלא לסנת
 היותם קרואים , ולא להיות עם אבשלום
 בקושרים , וכן טעם ואיש משך בקשת לתמו
 (מ"א כ"ב ל"ד) שלא משך כ"א יירות ולא
 לקחת מלך ישראל . ותרגמתיו (איינפֿאלט)
 לבי גנס למלה זאת יש הוראה כה גאף שהיא

קצת נשנת בלשכ' . (יב) וישלח וגו' , בחסרון
 שלח את אחיהופל שיבא מעירו , או פירוש
 וישלח אבשלום ויקח את אחיהופל מעירו כן
 כתב רד"ק . ואנכי העתקתי הפסוק כש
 שהוא לפנינו , כי לדעתי יתכן פירוש ,
 בזבחו את הזבחים אשר בידאי לא הי' רק
 יום אחד או יומים , שלח את אחיהופל שהי'
 חכם וכבד , מעירו לפתות את העם
 ולהטותם אחריו , וזה המשך המאמר ויהי
 הקשר אמין , כלומר ע"י זה נהי' הקשר
 אמין . (טו) ברגליו , ת"עמיה , כמו
 וכל העם אשר ברגליו (שמות י"א ס') .
 (יז) בית

עֲבָדֶיךָ: (טו) וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל־
 בֵּיתוֹ בְּרַגְלָיו וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ אֶת־
 עֶשְׂרֵת נָשִׁים פְּלִגְשִׁים לְשֹׁמֵר
 הַבָּיִת: (יז) וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל־
 הָעָם בְּרַגְלָיו וַיַּעֲמֵדוּ בֵּית־
 הַמֶּרְחֶק: (יח) וְכָל־עֲבָדָיו
 עֹבְרִים עַל־יָדוֹ וְכָל־הַפְּרִתִּי
 וְכָל־הַפְּלִתִּי וְכָל־הַגְּתִּים שִׁש־
 מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר־בָּאוּ בְּרַגְלָיו
 מִגַּת עֹבְרִים עַל־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ:
 (יט) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אֶרְתָּי
 הַגְּתִי לְמָה הִלַּךְ גַּם־אֶתָּה אֲתָנוּ
 שׁוֹב וְשִׁב עִם־הַמֶּלֶךְ בִּירֵכָבִי
 אֶתָּה וְגַם־גִּלְיָה אֶתָּה לְמִקְוֵיךָ:
 (כ) הַתְּמוֹל י בּוֹאֶיךָ וַיְהִי־וּם

אנועך

רש"י

(יז) בית המרחק • צאת דרחיק:
 (יח) על ידו • חנלו היה עומד והם
 עוברים: (יט) עם המלך •
 עם אנשלוס: כי נכרי אתה • ואנחנו
 צורחים ונחין לך ומוזן ומתוך שאתה
 נכרי לא תמנא מרחמים: וגם גולה
 אתה למקומך • וגם חס גולה אתה
 מעם המלך שאיך רונה להיות עמו
 למקומך חזור לך כי לא טוב לכתך עמי
 שהרי תמול צאתה • (כ) והיום
 חניעך עמו • ואין לי מקום שאוכל
 להוסיף עס ולהמלט כי חני הולך אל
 אשר

קנעצטע בערייט • (כו) דער קעניג
 רייזטע אלוף אב, אונד ארלע זיינע
 היוזלייטע פאלגטן איהם: נור צעהן
 קעכסווייבר לים ער צוריק, דאז רזיו
 צו היטן • (יז) ער צאג מיט זיינס
 גפאלגע אויס דער שטאט, ווארויף
 אין איינס ענטלעגן ארטע, שטיללע
 גהאלטן וואורדע • (יח) היר צאגן
 אללע זיינע קריגסקנעצטע פאר איהם
 פארבייא, וויא אויך דיא זעמטליכע
 כרחי אונד פלחי: אונד אללע גתים
 זעכס הונדערט אן דער צאהל, דיא
 איהם פאן גת אויס גפאלגט ווארען;
 דיזע צאגן אללע פאר דעם קעניגע פאר
 ביא • (יט) דער קעניג שפראך צו
 אחי דעם גחיר: וואצו ווילסט אויך דוא
 מיטנעהן? קעהרע אום אונד בלייב ביא
 דעם קעניג; דוא ביוט יא איין פרעמדר •
 זאלטעסט דוא אבר אויך פרטריבן
 ווערדן, זא געה נאך דיינר היימאט •
 (כ) זייט קודצם ביוט דוא נקאממען •
 אונד

באור

(יז) בית המרחק, כת"י באתר רחיק,
 כלומר, במקום שהי' רחוק מירושלים • ויתכן
 שיכאז מעיר הכל בערבוביא, ולכן עמדו בית
 המרחק לערוך סדר המסע ולראות מי שילך
 עם המלך • (יח) על ידו כמו לכניו,
 כמו שאמר על פני המלך (רד"ק), כלומר
 המלך הי' עומד והם עוברים לכניו •
 (יט) עם המלך, ר"ל אנשלוס • כי
 נכרי אתה, הרטון בזה לפי שנכרי הוא
 אין לו לירוא מפני אנשלוס, כי לא יסדוהו
 להיות נוטה אחרי דוד, כי מה לו חס ימלך
 דוד או אנשלוס • וגם גולה וגו', הכתוב
 בזה כמו שתרגם הארמי: ואף חס גלי את
 אויל לך לאתרך, וכ"כ רש"י, וגם חס תהיה
 גולה מעם המלך תחזור למקומך • (כ)
 ואני

אונד איצט זאלט' איך דין מיט אונס
 הערוממוואנדערן לאסן, דא איך זעלבסט
 נור דאהין רייזע, אונבשטימט, וואס
 דיין איך קאממע? קעהרע אלזא ליכר
 אום, אונד ניס דיינע ברודר מיט דיר
 צוריק; איך פֿרקענגע דארום ניכט דיינע
 גיטע אונד טרייע. (כא) אתי אבר
 אנטווארטעטע דעם קעניג אונד
 שפראך: זא וואהר דער עוויגע לעכט!
 זא וואהר מיין הערר אונד קעניג לעכט!
 נור דא, ווא מיין הערר אונד קעניג ווין
 ווירד, עם זייא נון צום טאדע אדר צום
 לעבן, דא ווירד דיין קנעכט אויך בלויבן!
 (כב) דער קעניג שפראך דארויף צו
 אתי: זא ציה דאן הין. אתי צאג
 אלזא פֿארבייא מיט וויינר גאנצען מאנא
 שאפט, אונד אללן קינדערן דיא ער
 בייא זיך האטע. (כג) אללע אויס
 דעם לאנדע אומהער, וויינטן מיט
 לויטר שטיימע. נאכדעם נון אללם
 פֿאלק פֿאר בייא גצאגן וואר, צאג
 דער קעניג איבער דען באך קדרון, דאן

באור פֿאלק

(כ) ואני הולך וגו', ת"י ואנא אזיל לאתר
 דלית אנא ידע לאן אנא אזיל. חסד ואמת,
 אזי מחזיק לך חסד ואמת על מה שעשית, ואני
 מכיר כי לנך טוב עמי (רד"ק) וכן פי'
 רש"י, וכן תרגמתיו. וי"ת ואחייבת אהך
 ועבד עמהון טיבו וקשוע. (כא) כי אם,
 לשון רד"ק: אם כתיבולא קרי והטנין אחד,
 והמלות דכתיבין ולא קורין או להיכך וכן קרי
 וכתיב, נראה כי בגלות הראשנה אנדו
 הספרים, ונטלטלו, והחכמים יודעי
 המקרא מתו, ואנשי כנסת הגדולה שהחזירו
 התורה ליושנה, מצאו מחלוקת בספרים
 הכתובים, והלכו בהם אחר הרוב לפי
 דעתם, ובמקום שלא השיגה דעתם על
 הברור, כתבו האחד ולא קדו, או כתבו מבחן ולא מבפנים,
 עכ"ל. (כב) לך ועבר, עם שאר העם אחרי שאיך רוצה להפרד ממני (רש"י). (כג)
 את המדבר, כמו

אנועה עמנו ללכת ואני הולך
 על אשר אני הולך שוב והשב
 את אחיך עמך חסד ואמת:
 (כא) ויען אחי אתה המלך
 ויאמר חיריהוה וחי אדני המלך
 כי אם במקום אשר יהיה שם
 אדני המלך אם למות אם
 לחיים כירשם יהיה עבדך:
 (כב) ויאמר דוד אל-אתי לך
 ועבר ויעבר אתי הגתיו וכל--
 אנשיו וכל-הטף אשר ארתו:
 (כג) וכל-הארץ בוכים קול
 גדול וכל-העם עברים והמלך
 עבר בנחל קדרון וכל-העם
 אניעך ק' כחיבולאק' עברים

רשי

אשר יקרני הוקרה ללכת יום יום
 כשאשמע שרודפים כאן חגי צורח כאן
 וכן הירג' יונתן וגם גולה אתה למקוונך
 ואף אם גלי את אחי לך לאתרך:
 חסד ואמת. חגי מחזיק בך טובת
 חסד ואמת שעשית עמדי: (כב) לך
 ועבור. עם שאר העם אחר אשר איך
 רוצה להפרד מומני: (כג) וכל
 העם עוברים. מן המלך והלחה לפי
 שהוא עומד קורא אותם עוברים:
 (כד) ויניקו

או אחד מבחן ולא מבפנים, או אחד מבחן ולא מבפנים
 אל

עֲבָרִים עַל-פְּנֵי דְרֹךְ אֶת-
 הַמְדָּבָר: (כד) וְהִנֵּה גַם-צְדוֹק
 וְכָל-הַלְוִיִּם אֹתוֹ נוֹשְׂאִים אֶת-
 אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים וַיִּצְקוּ אֶת-
 אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּעַל אֲבִיתָר עַד-
 הַם כָּל-הָעָם לְעִבּוֹר מִן-הָעִיר:
 (כה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצְדוֹק
 הֲשֵׁב אֶת-אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הָעִיר
 אִם-אֶמְצָא חַן בְּעֵינֵי יְהוָה
 וְהִשְׁבֵּנִי וְהִרְאֵנִי אֹתוֹ וְאֶת-
 נְוָהוּ: (כו) וְאִם כֹּה יֹאמֶר רֹא
 חֲפָצֹתַי בְּךָ הִנְנִי יַעֲשֶׂה-לִּי
 כְּאֲשֶׁר טוֹב בְּעֵינָיו: (כו) וַיֹּאמֶר

המלך
 גוט דינקט • (כו) אונד
 רש"י

פֶּאֶלֶק צָאָג אויך הינאיכר , דען וועג
 נאך דער וויסטע צו • (כד) עם וואר
 אויך צדוק דא גווען , אונד מיט איהם
 אללע לויים , דיא בונדסלאדע גאטטס
 טראגענד • מאן האטטע דיא לאדע
 גאטטעס נידר גשטעלט (אויף אוינר
 אנהעע) אונד אביהר וואר זא לאנגע
 הינויף גגאנגן , ביז דאז פֶּאֶלֶק אויס
 דער שטאט פֶּאללענדס פֶּארבייא גצאָפֿן
 וואר • (כה) נון שפראך דער קעניג
 צו צדוק : כרינג איצט דיא לאדע גאטטס
 נאך דער שטאט צוריק , ווען איך גנאדע
 פֶּינרן ווערדע אין דען אויגן דעס עזויגן ,
 זא ווירד ער מיך ווירד צוריק פֶּיהרן אונד
 מיך זיא אונד דערן וואָהננג ווירד זערן
 לאסן • (כו) זאָלטע ער אָבר אויך
 אויס שפרעכֿן : „אויך האָבע קיין גע-
 „פֶּאללן אָן דיר“ , זאָ בין איך עכנפֶּאלס
 בערײט , ער טוהע מיר , וואָס אירן
 פֶּוהר דער , קעניג

באור

אל המדבר , וכן והראה את הכהן , כלומר
 עובדים אל המדבר על פני הדרך שהי' שם ,
 כלומר שלא עברו דרך הנחל • או פירושו ,
 וכל העם עובדים ג"כ בנחל כמו שהי' המלך
 עובר , וכלם מגמת פניהם אל המדבר ,
 כמו שא' דוד , אכזי מתמהמה בערבות
 המדבר (רד"ק) • המדבר , עיין בנחיר
 שמות ג' א' • (כד) ויעל אביהר , לפי
 פשט הכתוב יראה כי פי' ויעל אביהר נסתלק
 לנד אחד עם הארון , עד תום כל העם
 לעבור מן העיר (הכ"ל) • (כו) הנני ,
 כלומר אקבל גזירותיו באהבה • (כו)
 הרוואה

מכלל יופי

ופי' למקומך קשור עם שוב : (כ) על אשר אני הולך , כמו 4 : (כג) וכל הארץ
 בוכים , פי' אנשי הארץ : (כד) ויציקו , ויעמידו : שבה , אמר הנגיד כי הוא מלעיל ,
 ואנחנו לא מצאנוה רק מלרע בספרי' המדווקים וכ' בס' אכלה ואכלה מלרע :
 (כה) מתמהמה

קעניג פֿאַרט , פֿינדעסט רוא עם פֿיר
 גוט , זאָ קעהרע אויך רוא נאָך דער
 שטאַט צוריק אין פֿירדן . דיין זאָהן
 אחימעץ , אונד יהונתן זאָהן אביתר ,
 דיזע איירע ביידן זעהנע האַבט אידור
 בייא אייך ; (כח) זעהט ! איך פֿער-
 וויילע מיך אין רען עבנן דער וויסטע ,
 ביז איין כריכט פֿאַן אייך קאַטמן ווירד ,
 דען איהר מיר ווערדט מעלדן לאַסן .
 (כט) צדוק אונד אביתר בראַכטן אַל-
 זאָ דיא לאַדע גאַטס נאָך ירושלים צו-
 ריק , אונד בליבן דא זעלבסט .
 (ל) דוד גינג דען עהלבערג הינויף ,
 גינג אונד וויינטע . האַטטע דאז הויפט
 פֿרהילט , אונד גינג באַרפֿום . אַל-
 לע לייטע , דיא מיט איהם ווארן ,
 האטן אויך איין יעדער זיין הויפט פֿר-
 הילט , אונד גינגען עכנפֿאלס וויינענד
 הינויף . (לא) היז וואורדע דוד דיא
 נאכריכט גבראכט , אהיותפֿל זיין
 אויך מיט אונטר דען פֿרשוואַהרנען מיט
 אבשלום , דאריף ער אויס : פֿראייטלע
 דאָך אחיותפֿל'ס ראהט שלאַגע , אַ ע-
 וויגר ! (לב) אַלס דוד ביז אַן דען גיפֿ-
 פֿל גקאַטמן וואַר , וואַ טאַן זיך פֿאַר
 גאַטט , צור אַנכעטונג נידר צו ווערפֿן
 פֿפֿלעגטע

באור

(כו) הרואה אתה , לאן ראית הלכ כחנידו
 (איינוויכט) . והלסון הזה מורגל ג"כ כפי-
 סז"ל , רואה חניאת דברי ר' אלעזר כו' .
 (ל) במעלה , נהר הזתים . (לא)
 ודוד , ססר למ"ד השמש , ושעורו ולדוד
 הניד המניד , ורבים כמוהו' (לב) הראש ,
 ת' ריש טוריא . ישחחזה וגו' , אשר הי'
 רגיל

המלך אל-צדוק הכהן הרואה
 אתה שברה העיר בשלום
 ויחיימעץ בנה וידונתן בן
 אביתר שני בניכם אתכם ;
 (כח) ראו אנכי מתמהמה
 בעברות המדבר עד-בוא דבר
 מעמכם להגיד לי : (כט) וישב
 צדוק ואביתר את-ארון האלהים
 ירושלם וישבו שם : (ל) ודוד
 עלה במעלה היתים עלה
 ובוכה וראשו חפוי והוא הולך
 יחף וכל-העם אשר-אתו חפוי
 איש ראשו ועלו עלה ובכה ;
 (לא) ודוד הגיד לאמר אחיתפל
 בקשרים עם-אבשלום ויאמר
 דוד ספל-נא את-עצת אחיתפל
 יהוה : (לב) ויהי דוד בא עד
 הראש אשר-ישחחזה שם
 כערכותק' לאלהים
 רשי

ראש אתה שענה נכונה היא שוב העיר
 וגומר : שני בניכם אתכם . וזכר
 תוכלו להודיעני מה שתשמעו מזית
 המלך ולפי מה שתודיעוני חמלט :
 (ל) במעלה הזתים . נהר הזתים :
 חפוי . מכריך כדרך האנלים : חפוי .
 כריכו : (לא) ודוד הגיד . ולדוד
 בא עד הראש : (לב) בא עד הראש . עד ריש
 טוריא : אשר ישחחזה שם לאלהים . אשר היה רגיל להשתחות

לאלהים והנה לקראתו חושי
 הארבי קרוע פהנתו ויבדמה
 על ראשו: (לג) ויאמר לו
 דוד אם עברת אתי והית עלי
 למשא: (לד) ואם העיר תשוב
 ואמרת לא בשלום עבדך אני
 המלך אהיה עבד אביך ואני
 מאז ועתה ואני עבדך
 והפרתה לי את עצת
 אחיתפל: (לה) והלוא עמך
 שם צדוק ואביתר הכהנים
 והיה פלהדבר אשר השמע
 מבית המלך תגיד לצדוק
 ולאביתר הכהנים: (לו) הנהד
 שם עמם שני בניהם אחימען
 לצדוק ויהונתן לאביתר
 ושלחתם בידם אי
 רשי

פאלעגטע; זיה, דא קאם איהם חושי
 דער ארכי ענטגעגן זיין לייבראך וואר
 צרריסן, אונד ערדע אויף זיינעם
 הויפטע. (לג) דוד שפראך צו איהם:
 ווען דוא מיט מיר הערום ריזן ווילסט,
 זא ווירסט דוא מיר נור צור לאסט זיין;
 (לד) גינגסט דוא אבר נאך דער שטאט
 צוריק, אינד שפראכסט צו אבשלום:
 ״דיין קנעכט וויל איך זיין, א קעניג!
 דינס פאטערס קנעכט, זא דער וואר
 איך זאנסט, פאן נון אן וויל איך דיין
 קנעכט זיין״; זא קענטעסט דוא מיר
 אחיתופל'ס ראהטשלעגע צרשטערן
 העלפן. (לה) זיה! דארט האסט
 דוא דיא פריסטר צדוק אונד אביתר צו
 גהילפן; אללס וואס דוא נון אים שלאג
 סע ערפיהרעסט, דאז קענטעסט דו
 דען פריסטרן צדוק אונד אביתר בריכטן.
 (לו) דיזע נון האבען איהרע צווייא
 זעהנע בייא זיך, צדוק האט אחימען,
 אונד אביתר יהונתן, דורך דיזע אל זא
 קענטעט איהר מיר צו שיקן, אללעס
 וואס

פלדבר

אשר באור

רגיל להשתחות שם כשהיה בא לירושלים
 קי' רואה משם את האהל שהארון נתוכו והי'
 משתחוה (רשי). (לד) ואני מאז
 וי' גוססת, ושעורו ענד אביך אני מאז.
 (לו) יבוא

שם כשהיה בא לירושלים היה רואה
 משם את האהל שהארון נתוכו והיה
 משתחוה: (לד) ענד אביך ואני
 מאז. כמו ואני ענד אביך מאז ומקרא

מסורס מכלל יופי

(כח) מתמהמה, ענין עכוב: (ל) כמעלה הזיתים, כחרגומו במסקנא דטור זיחא:
 יחף, תאר: (לא) סכל, ענין טפשות: (לב) הארכי, ע"ש מקומו נקרא כן:
 כתנתו, באקמוץ וסמוך כמו לבוש הכדים, ובמכלל אינו סמוך, רק יחסר בי"ח
 השמוש: (לג) והיה, חסרה היו"ד מהמכתב שהיא במקום למ"ד הפועל:
 (לד) עבדך, אני המלך אהי, מהיום ואילך אהי עבד אביך כמו שהייתי עבד
 אביך: רעה דוד, ראויה חעין בציר"י מפני הסמיכות אא שנמצא בספרים כן:
 טז (א) וצמד

טאם איהר פֿרנעהמט . (לו) חושי דוד'ס פֿרײנד קאם אַלואַ נאך דער שטאָט , אַלס עבן אבשלום אין ירושלים איינציהן זאָלטע .

טז (א) אַלס דוד איין וועניג פֿאַן דער בערגשפיצע רײנוועג וואָר , דאָ קאָם איהם ציבא , מפיבשרה בורשע ענטגעגן , מיט איינעם פֿאַאַרע גואַטעל טער עזעל , דיא מיט צווייא הונדערט בראַטטן , הונדערט מאַסן ראַזינן , עבן זאָ פֿיל זאַממערֿריכטע , אונד איינעם שלויך וויין , בעלאַדן וואַרען .

(ב) דער קעניג שפראַך צו ציבא : וואָצו זאָלל דיזעס דיר ? ציבא ערווידרטע : דיא עזעל זינד פֿיר דיא קעניגליכע פֿאַמיליע צום רײטען , דאָס בראַט אונד דיא פֿריכטע צום עסן פֿיר דיא קנאַבען , אונד דער וויין צום טרינקען פֿיר דען מאַטען אין דער וויסטע .

(ג) דער קעניג פֿראַגטע : וואָ איזט דען דער זאָהן דײנעם העררן ? דוד , אַנטוואַרטטעטע ציבא דעם קעניג , איזט אין ירושלים . ער זאָגטע : איצט ווירד דאָ דרויזן ישראל'ס דאָן רײך מײנעם פֿאַטערס ווירד מיר איבערגעבן .

(ד) דער קעניג שפראַך דאָרויף צו ציבא : זיה , אַללעס , וואָס מפיבשרה בויצט , גהערט דײן . ציבא ערווידרטע : איך בין דיר פֿוסֿפעלליג , לאַס מיך פֿערנר

אַשֶׁר הִשְׁמַעוּ: (לו) וַיבֹּא הוֹשִׁי רָעָה דָּוִד הָעִיר וְאֶבְשָׁלוֹם יָבֹא יְרוּשָׁלַם :

טז (א) וְדָוִד עָבַר מֵעַט מִהָרָאשׁ וְהָיָה צִיבָא נֶעַר מִפִּיבִשְׂרָה לְקָרְאָתוֹ וַצִּמַּד חֲמֹרִים חֲכָשִׁים וְעַלִּיהֶם מֵאֲתָיִם לֶחֶם וּמֵאָה צְמוּקִים וּמֵאָה קִיץ וּנְבֵלִיץ: (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצִיבָא

צִיבָא מַה־אֵלֶּה לָּךְ וַיֹּאמֶר צִיבָא הַחֲמֹרִים לְבֵית־הַמֶּלֶךְ לְרִכְבּ וְלֶחֶם וְהַקִּיץ לְאֹכֹל הַנְּעָרִים וְהַיֵּין לְשִׁתּוֹת הַיָּעָף בַּמִּדְבָּר :

(ג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וְאִיָּה בֶן־אֲדִנְיָה וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ הֲנִיָּה יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַם כִּי אָמַר הַיּוֹם יֵשִׁיבוּ לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת מַמְלַכְוֹת אָבִי : (ד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצִיבָא הֲנִיָּה לָּךְ כֹּל אֲשֶׁר לְמִפִּיבִשְׂרָה וַיֹּאמֶר צִיבָא

וְהַלְחֶם' הַשְּׂתַחֲוִיתִי רש"י

מסורה הוא : (לו) יבוא ירושלים נתן לבו שיבא לירושלים :

טז (א) ומאה קיץ ומאה מן דבילתא : (י) כה

מז (א) ומאה צמוקים , כת"י מאה איתכלין . קיץ , ר"ל פירות המיושאים בקיץ (לכ"ג) . וי"ת מאה מן דבילתא כלומר מאה ליטרין מאנים יבשים

באור

(לו) יבוא ירושלים , נתן לבו שיבא לירושלים (רש"י) , וכעין זה תרגמתיו . ולדעת הארמי ורד"ק הוא עתיד במקום עבר ושערו , כאלה כל חושי כל אנשים .

מז (א) ומאה צמוקים , כת"י מאה איתכלין . קיץ , ר"ל פירות המיושאים בקיץ (לכ"ג) . וי"ת מאה מן דבילתא כלומר מאה ליטרין מאנים יבשים